

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН
ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ
И ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА НА ТЕРИТОРИЈИ
ОПШТИНЕ АДА**

за период 2015 – 2019. године

Ада, јануар 2015. године

САДРЖАЈ

Увод

Уводна реч Председника општине Ада.....	3
Шта је Локални план акције за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника.....	5
Одлука Скупштине СО Ада о усвајању Локалног акционог плана	7
Захвалност учесницима/цама у процесу израде Локалног акционог плана	8
Резиме.....	10
Поглавље 1. Општи подаци о Општини Ада	11
Поглавље 1.1. Истраживање потреба ИРЛ на територији општине Ада.....	17
Поглавље 1.2. Извештај са фокус група организованих у 2014.г. у које су укључена ИРЛ са територије општине Ада.....	19
Поглавље 2. Подаци о избеглицама, интерно расељеним лицима и повратницима у општини Ада	20
Поглавље 2.1. Основни подаци о избеглицама, ИРЛ и повратницима.....	20
Поглавље 3. Анализа ситуације, закључци и препоруке.....	22
Поглавље 4. Приоритетне циљне групе.....	31
Поглавље 5. Општи и специфични циљеви.....	32
Поглавље 6. Активности – Задаци за реализацију ЛАП-а	34
Поглавље 7. Ресурси/буџет	39
Поглавље 8. Аражмани за примену.....	38
Поглавље 9. Праћење и оцена успешности	39

Поштовани,

По последњем попису из 2011. године, општина Ада има 16.991 становника, У протеклих двадесет година, кроз нашу општину прошло је неколико хиљада избеглих и прогнаних лица из бивших република Југославије, као и интерно расељених лица са Косова и Метохије. Према званичним подацима Повереништва општине, данас на подручју општине Ада живи 500 избеглих и интерно расељених лица, што чини 3% од укупног броја становништва. Многи од њих су успели да својим личним залагањем и напорима побољшају услове живота, док су неки нажалост и до данас остали незбринуте. Општина Ада се свих ових година трудила, колико је то била у могућности, да помогне овим лицима у збрињавању и решавању њихових егзистенцијалних проблема.

Сматрам да је израда Локалног акционог плана један важан корак у дугогодишњем раду на решавању проблема ове популације, као и званична потврда перманентног размишљања о могућностима побољшања њихових услова живота.

Израдом Локалног акционог плана општина Ада, и поред ограничених капацитета и ресурса, показује намеру и спремност за решавање проблема избеглих и интерно расељених лица.

Обједињавањем свих релевантних актера у локалној заједници, формиран је Савет за миграције, док је доношењу Локалног акционог плана предходила чињеница да су избеглице и интерно расељена лица препозната као једна од циљних група којима се бави овај документ, а циљ је побољшање њиховог квалитета живота на територији општине Ада.

Такође, кроз усвајање овог документа, као социјално одговорна општина, преузели смо одговорност за решавање проблема ове осетљиве групе грађана, истовремено пружајући допринос повећаној интеграцији, утичући на смањење сиромаштва, а у циљу њихове трајне интеграције.

На крају бих се захвалио свим учесницима у изради овог документа, и унапред, посебно онима који ће учествовати у његовој реализацији.

Председник општине Ада

Билички Золтан

Шта је Локални план акције за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији

У овом документу под процесом Локалног акционог планирања и унапређења положаја избеглица¹, интерно расељених лица² (ИРЛ) и повратника по основу споразума о реадмисији³ (у даљем тексту повратници) подразумевамо процес доношења одлука о томе које промене значајне за живот избеглица, интерно расељених лица и повратника намеравамо да остваримо у свом локалном окружењу у периоду од 2015. до 2019. године. Тај процес се заснива на идентификацији најбољег начина ангажовања капацитета свих социјалних актера у заједници у планирању и примени плана. Локални акциони план (у даљем тексту: ЛАП) за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника посматрамо као резултат процеса планирања или планску одлуку којом су дефинисани основни начини остваривања циљева развоја ове области живота локалне заједнице.

У оквиру овог документа, под избеглицама и интерно расељеним лицима подразумевају се сва лица која су била изложена присилном напуштању својих домова и расељавању због рата на простору бивших југословенских република и бомбардовања Косова и Метохије, укључујући и она лица која су у међувремену стекла статус грађана Републике Србије, али и даље имају нерешене егзистенцијалне проблеме настале у току избегличког статуса. Повратници су сви они грађани Србије који су изгубили или нису имали право боравка у земљама Европске уније.

Стратешки оквир ЛАП-а одређен је у складу са политиком и правцима деловања дефинисаним Националном стратегијом за решавање питања избеглица и интерно расељених лица и другим националним стратешким документима од значаја за ову област. У циљу координираног рада, коришћења научених лекција и најбољих пракси, овај ЛАП узима у обзир постојеће пројекте изградње капацитета на локалном нивоу, а нарочито оне који су у домену социјалне, економске и стамбене политике. Креирање и спровођење локалних акционих планова за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника овде се третира као део ширег механизма смањења сиромаштва и социјалне искључености осетљивих друштвених група.

ЛАП за унапређење положаја избеглица, ИРЛ и повратника доноси се на период од четири године, од 2015. године до 2019. године.

---

¹ Према Конвенцији УН о статусу избеглице (1951), **избеглица** је особа која из основаног страха да ће бити прогоњена због своје расе, националне припадности, припадности одређеној друштвеној групи или због политичког уверења, напустила је своју државу и не може или због поменутог страха не жели да се у њу врати. Појам избеглице је Протоколом из 1967. год. проширен и на особе које су биле изложене ратним страдањима или другим облицима насиља и зато одлучиле или биле принуђене да напусте своју државу.

² **Интерно расељене особе** су оне које су биле присиљене да напусте своје домове, али су остале у границама своје државе. Разлози због којих су били присиљени да напусте своје домове могу бити различити: рат, насиље, угрожавање људских права, политички прогон или природне катастрофе (земљотрес, поплава и сл.). Зато што се налазе у границама своје земље, могућности њихове међународне заштите су ограничене. Иако их, за разлику од избеглица, не штити Специјална конвенција УН, и даље их штите национални закони, међународно хуманитарно право и међународни правни акти у области људских права.

³ Према Споразуму о реадмисији са ЕУ, повратник је лице које не испуњава важеће услове за улазак, боравак или настањење на територији државе чланице ЕУ, уколико је доказано или ако је могуће на основу поднетих личних доказа веродостојно претпоставити да је то лице држављанин Србије.

Процес израде Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника у општини Ада, заснива се на интерактивном приступу чије су основне методолошке карактеристике да је овај план:

- Локални – спроведен у локалној заједници и уважава локалне специфичности;
- Партиципативан – у изради су укључени различити битни актери процеса друштвено организоване подршке избеглицама, интерно расељеним лицима и повратницима у локалној заједници;
- Утемељен на реалним околностима, расположивим ресурсима и потребама за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника;
- Прилагођен ситуацији у локалној заједници, актерима и позитивној промени којој се тежи;
- Користи савремене методе планирања и анализе свих важних елемената потребних за доношење одлука;
- Подстиче одговоран однос различитих друштвених актера у локалној заједници.
- За потребе процеса, прикупљање и анализу основних податка о положају и потребама избеглица, интерно расељених лица и повратника у општини Ада, коришћени су различити извори података, и то:
  - резултати анкете са потенцијалним корисницима (анкета о потребама избегличких домаћинстава) и статистички подаци (резултати пописа из 2011. године),
  - подаци Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије;
  - подаци Повереништва за избеглице општине Ада,
  - подаци Црвеног крста,
  - подаци локалних невладиних организација.

Одлука Скупштине општине Ада о усвајању ЛАП

На основу члана 5. став 2. Закона о избеглицама ("Службени гласник РС", број 18/92, "Службени лист СРЈ", број 42/2002 – одлука СУС и "Службени гласник РС", број 30/2010), члана 32. став 1. тачка 6. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник РС", број 129/2007 и 83/2014 и др. Закон) и члана 41. став 1. тачка 7. Статута општине Ада ("Службени лист општине Ада", број 10/2014-пречишћени текст), уз прибављено мишљење Локалног савета за избеглице и миграције ("Службени лист општине Ада", број 4/2015) Скупштина општине Ада, на седници одржаној дана _____ 2015. године донела је

О Д Л У К У

О УСВАЈАЊУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ И ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ АДА ЗА ПЕРИОД ОД 2015 – 2019. ГОДИНЕ

Члан 1.

Усваја се Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интернорасељених лица на територији општине Ада за период од 2015 – 2019 . годину.

Члан 2.

Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интернорасељених лица на територији општине Ада за период од 2015 - 2019 . године је саставни део ове одлуке.

Члан 3.

Ову одлуку објавити у „Службеном листу општине Ада ”.

Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
Општина Ада
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ АДА
Број:
Ада

ПРЕДСЕДНИК СО АДА
Атила Бучу с.р

Захвалност учесницима/цама у процесу локалног акционог планирања

У циљу израде Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника у општини Ада, Решењем Општинског већа општине Ада број: 020-6-11/2015-03 од 26.01.2015. године формиран је **Савет за избеглице и миграције** (у даљем тексту Савет)

Улога Савета за миграције општине Ада била је да:

- Унапреди сопствене капацитете за планирање кроз одговарајуће обуке;
- Обезбеди потребне податке непосредно од циљних група и социјалних актера у систему подршке избеглицамама, интерно расељеним лицима и повратницима;
- Размењује информације и учествује на састанцима од значаја за процес планирања;
- Мапира проблеме ове популације;
- Препозна расположиве ресурсе на локалном нивоу чије је коришћење у директној корелацији са одрживом, квалитетном и трајном интеграцијом и решавањем егзистенцијалних проблема ове популације;
- Примењује усвојене методе планирања током процеса планирања;
- Дефинише циљеве, правце развоја и сарађује са различитим релевантним локалним и републичким актерима;
- Унапређује сопствене капацитете за планирање кроз одговарајуће обуке.

Захваљујемо се свим члановима/ицама Савета за миграције општине Ада на учешћу у процесу планирања.

Посебну захвалност изражавамо Комесаријату за избеглице и миграције Републике Србије.

Чланови/ице Савета су:

Име и презиме	Функција у организацији односно институцији	Назив организације/институције
Моника Урбан	Заменик председника општине	
Марија Поповић	Представник Пс Ада	
Тамара Гавриловић	члан општинског већа	
Магдолна Апро Бакаи	Директорица центра за социјални рад	
Весна Циврић	Представница невладиног сектора	
Леа Ковач Добо	Шеф одсека за друштвене делатности и заједничке послове	
Илија Груборовић	Из реда избеглих лица	

Резиме

ЛАП за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица (ИРЛ) и повратника у општини Ада, за период 2015 – 2019. године, је стратешки документ општине Ада заснован на свеобухватној анализи ситуације који изражава дугорочна опредељења локалне самоуправе, да побољша услове живота и могућности за интеграцију избеглица, ИРЛ и повратника у локалну заједницу. Према подацима Комесаријата регистровано је 481 избеглица и 20 интерно расељених лица. У овом тренутку не постоје тачни подаци о броју повратника на територију општине Ада.

Општи циљ Локалног акционог плана за период 2015 – 2019 године је унапређење социјално-материјалног положаја и животног стандарда избеглица, ИРЛ и повратника кроз програме по могућности стамбеног збрињавања и економског оснаживања, што ће дугорочно посматрано допринети и побољшању демографске ситуације у овој општини.

Специфични циљеви Лап-а се не могу реализовати у потпуности из буџета општина Ада, јер општина није и нема могућности за издвајање средстава за реализацију специфичних циљева у целисти.

Специфични циљ 1 До краја 2019. године, обезбедити потребну документацију и економски оснажити и осамосталити према могућностима породице избеглица, ИРЛ и повратника кроз програме samozapoшљавања, односно путем доделе средстава за доходне активности.

Специфични циљ 2 До краја 2019. године стамбено збринути према могућностима број породица избеглица, ИРЛ и повратника изградњом стамбеног објекта са могућношћу закупа тј. откупа;

Специфични циљ 3 До краја 2019. године стамбено збринути према могућностима број породица избеглица, ИРЛ и повратника доделом пакета грађевинског материјала за завршетак започетих стамбених објеката или адаптацију постојећих неусловних објеката.

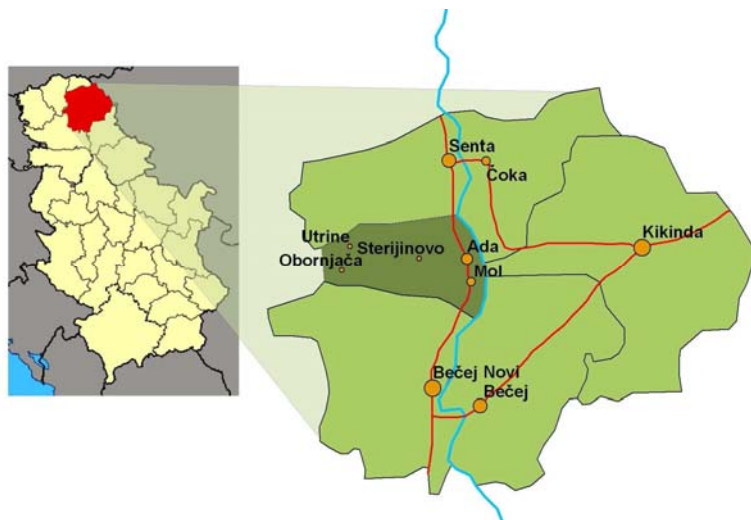
Специфични циљ 4 До краја 2019. године стамбено збринути према могућностима број породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз програм доделе монтажних кућа;

Специфични циљ 5 До краја 2019. године, изградити према могућностима број стамбених јединица за социјално становање у заштићеним условима за породице избеглица, ИРЛ и повратника;

ЛАП за унапређење положаја избеглица, ИРЛ и повратника има предвиђене аранжмане за имплементацију, праћење (мониторинг) и оцењивање успешности (евалуацију).

ПОГЛАВЉЕ 1

Општи подаци општине Ада

Општина Ада налази се на северу Војводине и Бачке, на десној страни реке Тисе. Окружена је општинама: Сента, Чока, Нови Бечеј, Кикинда, Бечеј и Бачка Топола. Простире се на површини од 228,6 км². Административно припада Северно-Банатском округу, чије је седиште у Кикинди. Према попису из 2011. године Општина је имала 17.589 становника који живе у пет насеља: Ада, Мол, Стеријино Село, Утрине и Оборњача. Ада је највеће насеље и средиште општине са 9.997 становника. Јужније од Аде налази се друго по величини насеље Мол које

броји 6.163 становника. Мол има карактеристике насеља сеоског типа. Практично је спојено са Адом и у просторном смислу чине урбану целину. Укупна површина општине Ада износи 22.705 ха и целом се дужином протеже поред реке Тисе. Поред реке Тисе постоји и аутохтона речица Будац. Половина овог водотока у дужини од око 14 км је претворена у акумулационо језеро погодно да се користи за наводњавање и за рекреацију. На крајњем западном делу код насеља Оборњача, малим делом, протиче река Чик. У саобраћајном смислу путна мрежа је добро развијена. По осовини Север-Југ, а кроз највећа насељена места Аду и Мол, пролази Регионални пут Р-122 од Новог Сада до Хоргоша, односно државне границе са Републиком Мађарском. Општина Ада се налази источно од аутопута Е75 и локалним путем, преко насеља Утрине па према Светићеву и Бачкој Тополи, повезана је са овим међународним путем. Мрежа локалних путева је слабо изграђена и у лошем је стању. Једини локални пут, правцем Исток-Запад, спаја западна насеља у општини.

Кратак историјат општине

Археолошка истраживања су потврдила чињеницу да је простор општине Ада био насељен већ за време неолита. Пронађени су остаци насеобина са остацима грнчарије и оружја. Из бронзаног доба су нађени делови бојене керамике, металне посуде и разни украсни предмети, који доказују континуитет живота на овом простору. Многи народи су живели на овом простору : Амагини, Бреуци, Дамани, Трачани, Хуни, Авари, Јазиги, Словени, Мађари, па чак Турци и Татари али су се до данашњег времена одржали само Срби и Мађари.

Прве писане податке о насељеним местима налазимо у средњовековним световним и црквеним документима, нарочито онима из Калочке надбискупије и турским дефтерима. Тако се већ 1198. године помињу Асоњфалва и Бањфалва-Бановце, Киш Ад 1308. године, Мохареве 1323. године, Пессер 1332. године, Аркулић 1409. године, а у XV веку су то насеља Оборница, Петровце Петрина, Татарско Село, Филеш (Кетфили), Долић, Погледих и Тивицка. Сва ова насеља су настајала и нестајала у вртлогу историје, било због налета освајача, било због болести или услед природних катастрофа (поплаве, пожари). Турски дефтери из 1543. године помињу насеље Петрина, са црквом, које можемо, јер од тог времена постоји континуитет насељености, сматрати претечом Аде. Падом турске власти Ада, тада под називом Острова, ушла је, као и сва места поред Тисе, у састав Потиске војне границе као утврђени шанац. Због тога, њена територија, уским делом излази на обалу Тисе, границу, а дубоко се протеже ка западу где су биле земље и пашњаци заштићени од упада Турака из Баната. Када је 1751. године дошло до развојачења границе формиран је Потиски крунски округ. Због укидања привилегија велики број

Срба се сели у Банатско Карлово, а неки одлазе чак у Украјину где оснивају место Петро-Острово на Дњепру, у области Нова Србија која је формирана од досељених српских граничара и њихових породица. Да би се спречило даље, масовно, иселавање живља војна лица су добијала поседе, а официри и племићке диплом.

Тако је у Ади племићку титулу добила породица Николе Дудварског, а у Молу породица Каракашевић и Остоје Кубуре. Поред тога, због недостатка радне снаге, врши се организована колонизација католичким живљем. У периоду од 1763.-1773.године више од 250 породица, углавном Мађара, Словака и Буњеваца, се доселило на простор Острова. Крајем XVIII века се досељавају Јевреји, најпре из Моравске, а потом и Ердеља.Познато је да је православни живаљ имао своју цркву већ у XVI веку, а парохија је обновљена 1719.године.Први храм од чврстог материјала је саграђен 1759.године.Католичка црква, у Ади, је саграђена 1795.године, а јеврејска синагога у задњој деценији XIX века.Ада је статус слободне пољопривредне вароши, са правом на одржавање три вашара, добила 1835.године.Мол, друго највеће место у општини, своју независност од крунског округа откупљује 1870.године и постаје самостална општина.Друга половина

XIX века представља период интензивног развоја Аде и Мола. Развијају се цеховска и занатлијска удружења, као основа за развој индустрије, а регулисање речног тока, градња пристаништа за пароброде, градња пута, железнице и успостављање поштанског и телеграфског саобраћаја доводи до бржег развоја и повећања броја становника.Прве школе,на овом простору, почињу са радом још почетком XVIII века, а у другој половини XIX века функционишу школе на српском, мађарском и хебрејском, оснивају се бројна културна друштва и читалачки клубови, тако да не чуди, за оно време невероватна, чињеница да је тада у Ади било око 70% писмених грађана. Мол, у XIX веку, има зачетке система јавне расвете, уличне петролејке, и општу болницу са мушким и женским одељењем. Почетком прошлог века долази и до електрификације Аде и Мола, који тада броје више од 20.000 становника. И поред релативне развијености и добрих услова за живот многи Ађани, почетком XX века, одлазе у Америку и трајно се настањују.После Првог светског рата Војводина, а тиме и простор данашње општине Ада, постаје саставни део Краљевине СХС.Између два рата, Ада и Мол се развијају као две одвојене општине. У Ади се развија занатство и трговина, а Мол је био претежно пољопривредно место са мноштвом салаша, у једном тренутку их је било више од 400. За децу са салаша су чак организоване посебне салашарске школе. До Другог светског рата функционише и чувена молска бања Орловача чије лековито блато, и данас, многи користе у лечењу костобоље. Између два рата се, у Ади, гради и велелепна Православна црква, верна копија Цркве Светог Ђорђа на Опленцу, а покровитељ изградње је био сам Краљ Александар I Карађорђевић.Сву бесмисленост и страхоте Другог светског рата осетили су и становници Аде и Мола, највише Јевреји којих, услед страдања приликом депортација, практично више и нема у општини. Изјашњавањем грађана 1957.године Мол је престао да постоји као општина и припојен је Ади, а делови њихових атара, са насељеним местима: Његошево, Молски Гунарош и Светићево, су припојени општини Бачка Топола.Брз развој металске индустрије и снажан пољопривредни комплекс карактеришу привреду општине у периоду до распада СФРЈ. Поред снажног

друштвеног сектора Ада је била и један од најјачих центара мале привреде, са нарочито развијеним предузетништвом у области прераде метала и производњи трикотаже.

Становништво

Старосна полна структура

	Укупно	Деца предшколског узраста (до 7 година)	Деца школског узраста (7 – 14)	Радни контингент (15 – 64)			Становништво старо 60 и више	% Радног контингента у односу на укупно становништво	% становништва старог 60 и више у укупном
				Укупно	Мушко	Женско			
1991	21.120	1.748	2.114	13.435	7.151	6.284	4.448	62,5	20,7
2002	18.994	1.271	1.672	12.818	6.433	6.385	4.273	67,48	22,50
2011	16.991	1.179	1.156	1.156	5.195	5.063	5.063	60,60	25,65
РС								67,12	22,46
АПВ								68,21	21,44

Попис 2011.год.		до 15 год.	15-65 год.	преко 65 год.
Свега	16991	2943	12818	3233
Мушкараци	8227	1487	6433	1265
Жене	8764	1456	6385	1968

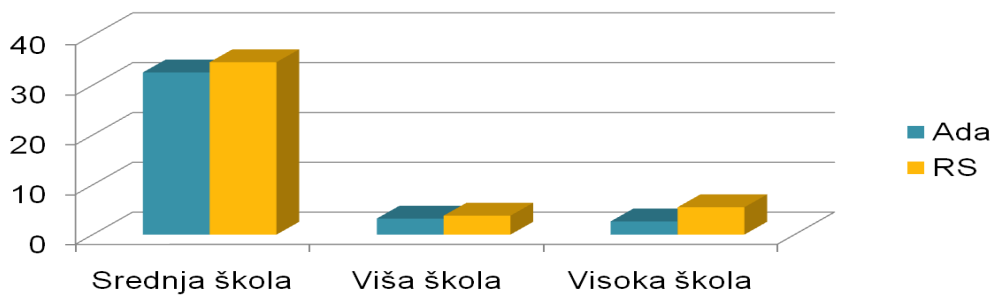
Према резултатима последњег пописа становништва из 2011. године у општини Ада живи 16.991 становника, од тога 8.227 мушкараца и 8764 жена. Највећи део становништва (око 91%) живи у два већа насеља, у Ади и у Молу. Остали део становника (око 9%) живи у три мања насеља - у Утринама, Стеријину и Оборњачи.

Просечна старост становника општине је 40,8 година. Код мушкараца она износи 42,8 године, а код жена 44,5 године.

Образовна структура

Попис	Укупно	Средња школа	Виша школа	Висока школа
Република Србија	6.321.231	2.596.348	285.056	411.944
Општина Ада	16.051	6.185	612	505

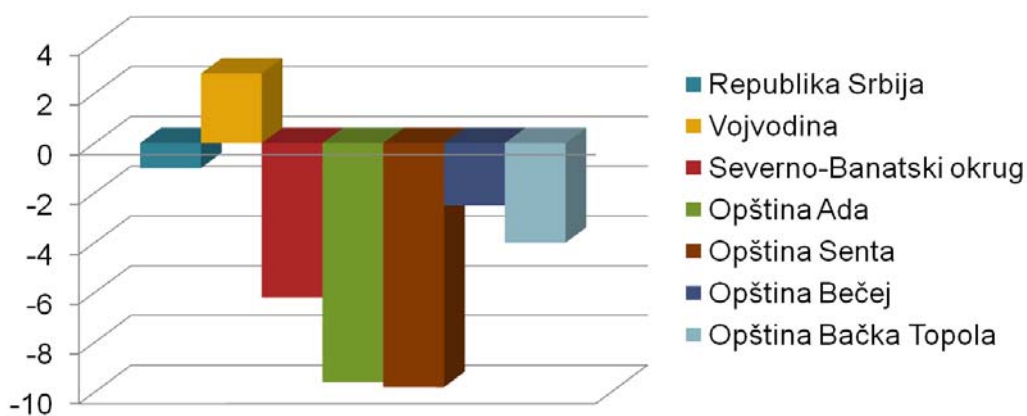
	Учешће становништва са средњом школом (%)	Учешће становништва са вишом школом (%)	Учешће становништва са високом школом (%)
Република Србија	34.63	3.8	5.49
Општина Ада	32.56	3.22	2.66

Општина Ада, ако упоредимо са подацима за ниво РС, је средина са мањим учешћем грађана који имају средње и више, а нарочито је то индикативно код удела становништва са високим образовањем. Много младих људи одлази на школовање у Мађарску, што је разумљиво с обзиром да је више од 80% становништва мађарске националности, а велики део се никада не врати у општину. Нажалост у општину се, због смањених шанси за запошљавање, не врати и већи део оних који заврше факултете у земљи. То је нарочито било изражено 90-их година прошлог века те су показатељи са пописа 2002.године изразито лоши у односу на РС.

Демографска кретања

Просечан годишњи пад становника на 1000 становника	Република Србија	Војводина	Северно-Банатски округ	Општина Ада	Општина Сента	Општина Бечеј	Општина Бачка Топола
	-1.0	2.8	-6.2	-9.6	-9.8	-2.5	-4.0

Посматрајући демографска кретања у општини може се закључити да број становника протеклих година константно опада. Општина Ада спада у ред оних општина, које перманентно бележе негативну стопу наталитета.

Смањење броја становника, како негативним природним прираштајем тако и непрестаном депопулацијом сеоског становништва, условило је велики број домаћинстава са 1-2 члана. Просечно домаћинство броји свега 2,5 чланова. Према најновијим подацима просечна породица у општини има 1,4 деце односно једно или два детета.

Кретање укупног броја становника:

Насеља	Година пописа							
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011
Ада	10800	10933	11472	12347	12331	12071	10547	9464
Мол	8275	8121	8097	8128	7950	7508	6786	5920
Оборњача	1395	1155	957	697	515	458	389	326
Стеријино	75	75	251	206	434	304	234	181
Утрине	1690	1390	1457	1233	1178	1141	1038	894
Укупно	22235	21676	22234	22611	22408	21482	18994	16785

Анализа кретања укупног броја становника општине Ада, за период од 1948-2011.године, указала је на тренд пада укупног броја становника, по просечној годишњој стопи од -0,3%. Популациона величина има ниска колебања и од 1971. године присутна је појава перманентног пада броја становника, а последњим Пописом је забележен највећи пад укупног броја становника. Посматрано по насељима највећи пад укупног броја становника бележе насеља Стеријино и Оборњача.

	Укупно	Срби	Мађари	Роми	Југословени	Хрвати	Албанци	Црногорци	Муслимани	Остало
Попис 2002.	18994	3324	14558	277	275	66	38	29	19	408
%	100	17,5	76,64	1,46	1,45	0,35	0,2	0,15	0,1	2,15
Попис 2002. РС	7498001	6212383	293299	108193	80721	70602	61647	69049	19503	582604
%	100	82,85	3,91	1,44	1,08	0,94	0,82	0,92	0,26	7,78

Национална структура становништва

Општина Ада је вишенационална средина где $\frac{3}{4}$ становништва чине грађани мађарске националности, око 17,5% су Срби, а сви остали чине око 6% становништва. Ада је пример духовног и цивилизацијског миљеа у коме различите нације и вере, делећи исти животни простор вековима, успевају да изграде и специфични културни и грађански дух.

Истраживање потреба ИРЛ на територији општине Ада

1.1 Извештај спроведене анкете

Проблем

На територији Општине Ада живи 481 избеглих и око 20 интерно расељених лица. Општина Ада је у претходном периоду (од 2008. године) расељена и интерно расељена лица (ИРЛ) препознала као посебну категорију социјално угрожених грађана за које систем није понудио адекватан одговор.

Нема прецизних података о сиромаштву међу избеглицама и расељеним лицима (укупни приходи, стамбени, образовни, здравствени, породични и др. статуси), али постојећи подаци указују на већу стопу сиромаштва у овој популацији у односу на општу популацију у Србији. Упркос олакшаној процедури стицања држављанства, значајан број избеглица и даље истрајава у намери да задржи тај статус – то у многоме говори и о њиховој недоумици да ли је статус држављана повољнији од статуса избеглице. Ту недоумицу делом изазива и чињеница да сви програми стамбеног збрињавања и економског осамостаљивања у Србији постављају као услов стечено држављанство или бар поднет захтев за стицање држављанства, а с друге стране признати статус избеглице пружа неку врсту сигурности и разликује их од осталих грађана у смислу истицања њихове угрожености и постојања нерешених егзистенцијалних проблема.

У том смислу, овим кратким прегледним истраживањем покушали смо да мапирамо основне проблеме с којима се интерно расељена лица на територији општине Ада суочавају.

Циљ

Стећи увид у основне проблеме с којима се у највећој мери особе са статусом ИРЛ на територији Општине Ада суочавају.

Метод

Инструмент Подаци су прикупљени уз помоћ телефонске анкете и лично према, за ову прилику, направљеном упитнику. Податке су прикупили пројектни тимови ангажовани у реализацији ИПА пројеката, односно представници општине Ада.

Реч је о пројектима које реализује општина Ада у партнерству са невладиним организацијама, а то су услуге које су фокусиране на особе са инвалидитетом и њихове породице, као и интерно расељена лица.

Исте су обрадили представници општине (Тим за решавање избеглица и ИРЛ у општини Ада).

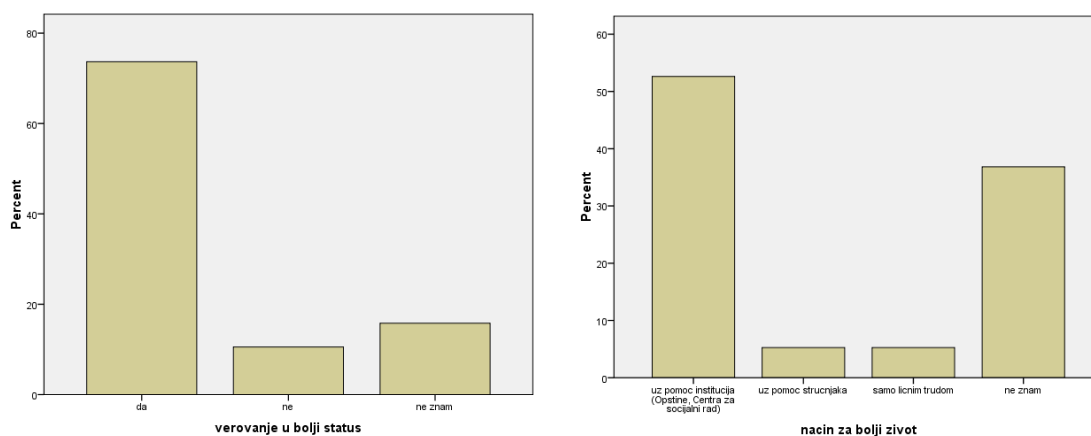
Узорак Подаци су прикупљени од 10 који су се одазвали позиву да учествују особа са статусом ИРЛ.

Резултати анкете

Табела 1. Основне животне тешкоће ИРЛ у општини Ада

		Одговори
		%
Проблеми	Немогућност да се врати	4.2%
	Нерешено стамбено питање	37.5%
	Немогућност сталног запослења	20.8%
	Школовање деце	4.2%
	лоше здравље	29.2%
	нешто друго	4.2%
Укупно		100.0%

Графикон 1. Перцепција будућности у локалној заједници

Као што се из табеле 1 види, највећи проблеми ИРЛ на Општини Ада су - нерешено стамбено питање, немогућност сталног запослења и проблеми са здрављем. Ипак, тек мали број њих наводи потребу да се врати на КиМ, сматрају се уклопљеним у средину у којој сада живе, највећи број њих живи са својом породицом, те исказују уверење да ће се њихов статус поправити. Ипак, сматрају да се за њихов бољи статус пре свега требају побринути институције локалне заједнице (Општина, центра за социјални рад, итд), док тек мали број њих наводи да треба да предузму личну иницијативу. Забрињавајуће је и то што скоро 40% испитаних ИРЛ нема решење, односно, не види начин на који би њихов статус могао бити бољи.

Први резултати овог истраживања пружили су слику која је у значајној мери слична оној која се може наћи у другим истраживањима.

До података о конкретнијим проблемима с којима се ИРЛ суочавају могуће је доћи применом неке од квалитативних истраживачких метода, попут фокус група која је такође реализован, а резултате су обрадили представници општине Ада (Тим за решавање избеглица и ИРЛ у општини Ада).

1.2. Извештај са фокус група организованих у које су укључена ИРЛ са територије општине Ада

Групе су организоване и реализоване са циљем да се истраже аутентичне потребе и дефинишу проблеми са којима се суочавају ИРЛ и чланови њихових породица, као и да се препознају и предложе могућа решења и дефинишу одговорни актери за решавање проблема. Теме које су обрађиване на фокус групама биле су следеће: потребе и проблеми ИРЛ, могућа решења неведених проблема, одговорни актери за решавање проблема и задовољења потреба, поруке које би упутили председнику општине/поверенику (ИРЛ).

Први део рада са једном од група односио се на представљање агенде, програма/пројекта и водитеља фокус група и учесника. Након дефинисања структуре и правила рада током трајања фокус група учесницима је подељен упитник који су самостално или уз помоћ асистената попуњавали. Упитник је дефинисан тако да омогућава учесницима да одговарањем на питања, обухваћена упитником, остваре контакт са личним/породичним потребама и проблемима са којима се свакодневно суочавају, дефинишу их и објасне начине на које их, са више или мање успеха, превазилазе.

Након попуњавања упитника и краће паузе наступио је други део реализације фокус групе који се односио на отворену, од стране модератора вођену, дискусију самих учесника на горе наведене теме. Садржај који су учесници износили бележили су асистенти модератора фокус групе.

Учесници једне фокус групе намењене ИРЛ били су средовечни мушкарци, док су другу групу чиниле претежно особе женског пола, такође средњих година.

Материјалне проблеме и потребе навели као један од кључних фактора њиховог незадовољства. Одузете дозволе за подизање кућа, недостатак материјала за изградњу истих, неједнака расподела хуманитарне помоћи и сл. сврстали су у проблеме које их оптерећују у свакодневном животу. Незапосленост и немогућност развијања приватног посла узрок су учесталога рада „на црно“ који им на дуже стазе не омогућава адекватне животне услове, већ је у функцији преживљавања. Тугу и депресију наводе као честа стања и расположења, узрокована углавном лошом материјалном ситуацијом.

Припадници „мушке“ групе нису показали потребу за психолошком подршком наводећи да сматрају да нису луди, као и да од тога не би имали користи, већ да би се добро осећали када би имали сигуран посао. Учесници/це друге групе су били расположени за услугама које су усмерене на пружање психосоцијалне подршке и наводили су потребу за повезивањем, разменом, учењем нових вештина и сл. као важне елементе који значајно утичу на квалитет живота ИРЛ. Честа пресељења породица, стална адаптација лица на нове средине и услове у које долазе је такође један од проблема ИРЛ, јер су, како наводе „изгубили корене“. Поред тога, често су суочени упитима од стране комшија и околине о томе када ће да се врате и повремено у пролазу чују речи „зар нећете да се вратите“

Карактеристично за све учеснике обе групе намењене ИРЛ јесте подела на „живот раније „ и „живот сада“. Припадници „мушке групе“ сликовито су то описали речима да су сви исто годиште и да нико од њих још није пунолетан јер није прошло осамнаест година од како су расељени, док су учесници друге групе били сагласни у ставу који гласи: „Не враћам се уназад, не занима ме шта је било.“

Корупција и „рекетирање“ на тржишту рада недвосмислено погађа у великој мери ИРЛ. Повремено наводе да се осећају као „грађани другог реда“, да су често изложени дискриминацији и одбацивању од стране других људи. Наводе да имају исте обавезе као и остали грађани али не и иста права.

Могућа решења виде у остваривању једнаких права, организовању групе људи који би се „озбиљно“ и непристрасно бавила заштитом интереса ИРЛ и омогићили им једнаке услове за живот и рад. Такође наводе да би давање материјалне помоћи, у виду материјала за изградњу кућа, и давање дозвола за подизање истих у већој мери задовољило њихове потребе. Информисаност и утицај медија на јавно мњење и подизање свести становништва, а у циљу смањења дискриминације још једно је од могућих решења положаја ИРЛ.

Одговорни актери су држава, локална самоуправа, НВО и друге организације које се баве заштитом права ИРЛ, као и сама ИРЛ и њихове породице.

ПОГЛАВЉЕ 2

Подаци о избеглицама, интерно расељеним лицима и повратницима на територији општине Ада

2.1 Основни подаци о избеглицама, интерно расељеним лицима и повратницима

Према подацима Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије на територији општине Ада живи 481 избеглица и око 20 интерно расељених лица. У овом тренутку не постоје тачни подаци о броју повратника на територију општине Ада.

Иако је највећи број избеглица „нестао“ из евиденције тако што су постали грађани Србије, њихови психосоцијални, економски и други проблеми остали су непромењени. Нема прецизних података о сиромаштву међу избеглицама и расељеним лицима, али постојећи подаци указују на већу стопу сиромаштва у овој популацији у односу на општу популацију у Србији. Упркос олакшаној процедури стицања држављанства, значајан број избеглица и даље истрајава у намери да задржи тај статус - то умногоме говори и о њиховој недоумици да ли је статус држављана повољнији од статуса избеглице. Ту недоумицу делом изазива и чињеница да сви програми стамбеног збрињавања и економског осамостаљивања у Србији постављају као услов стечено држављанство или бар поднет захтев за стицање држављанства, а с друге стране признати статус избеглице пружа неку врсту сигурности и разликује их од осталих грађана у смислу истицања њихове угрожености.

У бази Повереништва општине Ада налази се укупан број избеглица који су регистровани у повереништву од 1992. године до данас, што значи да су евиденцијом обухваћена сва лица која су добила и имала избеглички статус на територији општине Ада. Нека од тих лица су свој статус укинула због:

- Добијања држављанства Републике Србије, узимања личне карте и останка овде
- Одласка или пресељења на другу општину или у иностранство
- Повратка у место претходног пребивалишта
- Нека лица су преминула

Сва ова лица се и даље налазе регистрована у бази података повереништва само сада као активна (још у избегличком статусу) или пасивна (без статуса) без обзира да ли су се одазивала на пописе или не.

Одступања у подацима из база тумаче се чињеницом да:

- велики број избеглица узео је држављанство и они више нису у евиденцијама УНХЦР-а и КИРС-а,
- начин пријављивања боравка и пребивалишта не гарантује прецизне евиденције,
- велики број лица из избегличке популације није се ни одазивао на организоване пописе,
- база Повереништва за избелице показује и активну и пасивну избегличку популацију (оне који су и даље у избегличком статусу и оне којима је избеглички статус престао),
- базе УНХЦР и КИРС показују само стање са пописа,
- база УНХЦР и КИРС показује бројно стање само оних интерно расељених лица која су добила легитимацију расељеног лица тј. била на регистрацији, а база Повереништва показује укупан број ИРЛ пријављених у Повереништву без обзира да ли имају легитимацију или не.

На територији општине Ада већина избеглица као и интерно расељених лица смештена је у приватном смештају код рођака или пријатеља, у изнајмљеним становима у закуп, у приватном смештају у сопственој кући или стану.

Управа општине је учествовала у попису и обележавању нелегалних објеката и заједно са повереништвом спремна је да ради на побољшању услова живота, едукацији, образовању и пружању правне помоћи лицима настањеним у тим насељима.

Трендови и миграције

Општина Ада је по природи ствари, примамљива за избеглице и интерно расељена лица због могућности рада и зараде.

Од евидентираних лица у избегличкој, интерно расељеничкој и повратничкој полуплацији изван број избеглица се на неки начин интегрисао, услед дужине миграцијског стажа, образовања и других околности.

Највећи проблем је интеграција и радни ангажман интерно расељених чланова РАЕ заједнице услед општих проблема који прате ову социјалну и етничку групуацију (образовање, начин живота, језичка баријера, непоседовање личних докумената и сл.). Велика количина секундарних сировина које се може прикупити, а које за ову популацију представљају извор прихода, главни је разлог постојања великог броја неформалних насеља.

Неадекватна законска регулатива у овој области онемогућава њихово легално самозапошљавање и интеграцију у друштво.

ПОГЛАВЉЕ 3

Анализа ситуације и закључци

Анализа контекста или радног окружења је обухватила четири врсте квалитативних анализа:

- Преглед документације о ширем радном окружењу,
- Анализу стања (SWOT анализа),
- Анализу заинтересованих страна и
- Анализу проблема

Преглед документације о ширем радном окружењу обухватио је неколико кључних међународних, националних и градских стратешких докуманата релевантних за ову област као и актуелни законски оквир који регулише питања избеглица у Републици Србији, стратешка документа Општине Палилула и реализоване и актуелне пројекте и програме намењене избеглицама, ИРЛ и повратницима у овој Општини.

Национални стратешки документи од значаја за питања избеглица, интерно расељених лица и повратника су:

- Национална стратегија за решавање питања избеглица и интерно расељених лица за период од 2011 до 2014 год (Сл. Гласник РС бр. 17/2011);
- Национална стратегија одрживог развоја (Сл. Гласник РС бр. 57/2008);
- Национална стратегија запошљавања 2011-2020 (Сл. Гласник РС бр. 37/2011);
- Стратегија развоја социјалне заштите (Сл. Гласник РС бр. 108/2005);

Актуелни законски оквир за питања избеглица је Закон о избеглицама. Обзиром на уочену потребу да тај Закон боље прати актуелне потребе и питања избеглица, у мају 2010. године усвојен је Закон о изменама и допунама Закона о избеглицама, а у новембру 2012. године донет је Закон о управљању миграцијама.

Национална стратегија за решавање питања избеглица и интерно расељених лица дефинише основне правце деловања – обезбеђивање услова за повратак и локалну интеграцију, што је потпуно у складу са међународно прихваћеним циљевима за решавање положаја ове групе грађана.

Остале наведене националне стратегије пружају основу и дају смернице за развијање мера и акција у области локалне интеграције избеглица, интерно расељених лица, односно локалне реинтеграције повратника, којима се може допринети унапређењу њиховог животног стандарда и укупног друштвеног положаја.

Најважнији закључци ове анализе су следећи:

- Национална стратегија за решавање питања избеглица и интерно расељених лица (2002, ревизија март 2011.г.) дефинише основне правце деловања – обезбеђивање услова за повратак и обезбеђивање услова за локалну интеграцију, што је потпуно у складу са међународно прихваћеним циљевима за решавање положаја ове групе грађана, али недостаје јој актуелизација и усклађивање са реалним стањем.
- Национална стратегија за управљање миграцијама дефинише планско и организовано управљање миграцијама праћењем спољних и унутрашњих миграционих кретања и спровођење активности, које ће довести до постицања регуларних и сузбијања нерегуларних миграција као и решавање проблема избеглица и ИРЛ, ефикасни и ефективни прихват и одржива социо-економска реинтеграција повратника – грађана Републике Србије по основу споразума о реадмисији.
- Национална стратегија реинтеграције повратника по споразуму о реадмисији утврђује приоритетне области, као што су: издавање личних докумената, решавање питања смештаја, стварање могућности за запошљавање и остваривање других права као што су право на здравствену заштиту, образовање, социјалну и породично-правну заштиту. Одсуство координације и размене информација о повратницима представља озбиљну сметњу у регистрацији лица која се враћају по основу реадмисије, утврђивању њихових потреба и пружању адекватне заштите ради њиховог укључивања у нову средину.
- Остале наведене националне стратегије пружају основу и дају смернице за развијање мера и акција у области локалне интеграције избеглица, интерно расељених лица и повратника којима се може допринети унапређењу њиховог животног стандарда и укупног друштвеног положаја.

Анализа стања (SWOT анализа)

Анализа стања у локалној заједници по питањима унапређења положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника извршена је кроз идентификовање досадашних активности и резултата у овом домену и сагледавања позитивних капацитета и слабости локалне заједнице, као и могућности и препрека са којима се суочава у свом радном окружењу. Анализа стања је урађена коришћењем SWOT технике.

	Снаге локалног система	Слабости локалног система
У Н У Т Р А Ш Њ Е	Подршка општинске управе и релевантних локалних институција;	Непостојање базе података о броју повратника;
	Стручност чланова Савета за миграције у различитим областима од значаја за циљну групу;	Висока стопа незапослености у локалној заједници;
	Постојање локалних стратешких докумената који такође обухватају циљну групу ЛАП-а;	Ограничени фондови локалне самоуправе;
	Заинтересованост циљне групе;	Немогућност издвајања већих средстава у буџету Града/Општине;
	Постојање актуелне базе података о избеглицама и ИРЛ; Изналажење локација за иградњу објеката намењеним овим групама (ако се стекну услови);	Низак ниво информисаности ове популације о расположивим правима и могућностима унапређења свакодневног живота;
	Искуство у сарадњи са донаторима и међународним партнерима;	

	Могућности	Препреке
С П О Љ А Ш Њ Е	Постојање политичког консензуса за решавање проблема избеглица, ИРЛ и повратника на националном нивоу, као и постојање релевантних стратешких докумената;	Лоша глобална економска ситуација;
	Постојање регионалног пројекта за трајно решавање стамбених проблема избеглица и	Спора имплементација националних стратегија и планова
	Доступност ИПА фондова;	Постепено смањење донаторских фондова
	Активности и програми КИРС-а	Тренд вишеструких повратника

Најважнији закључци ове анализе су:

- Локална власт је спремна и чврсто опредељена да заједно са осталим актерима ради на унапређењу положаја избеглица, ИРЛ и повратника, али степен учешћа, пре свега у финансијском смислу, зависи од постојећег буџета и расположивих средстава и ресурса (грађевинско земљиште, опремљеност институција на територији општине Ада и сл.) које општина уступа за решавање ових проблема. Локална заједница има добре капацитете за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника. Главне снаге локалне заједнице релевантне за питања ове популације су: политичка воља и подршка локалне самоуправе, стратешки приступ развоју Општине у различитим областима и чврста опредељеност општинске власти како би отворила посебну буџетску линију за ову циљну групу. У даљем раду требало би побољшати услове за рад стручних служби ангажованих на подршци избеглицама, ИРЛ и повратницима.
- Пословни сектор је врло мало и незнатно укључен у решавање проблема локалне заједнице у целини, а самим тим и популације избеглица, ИРЛ и повратника. У слабости локалног система убраја се и низак ниво информисаности ове популације о расположивим правима и могућностима унапређења свакодневног живота. Неопходан је већи ниво транспарентности када је реч о актуелним програмским активностима и понуђеним садржајима помоћи овим грађанима.
- Искуство установа, невладиних организација и локалне самоуправе у припреми пројектних предлога и спровођењу пројеката отвара могућност добијања донаторских средстава која су неопходна за испуњење свих активности локалног акционог плана што би требало да допринесе превазилажењу препрека као што су неповољна политичка и економска ситуација у земљи.
- Најзначајније спољашње могућности, које из ширег друштвеног окружења делују на питања избеглица, интерно расељених и повратника у локалној средини су: политички консензус на националном нивоу за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника, активности и програми Комесаријата, приступ ИПА фондовима и постојање регионалног стамбеног програма. Као важне препреке из спољашњег окружења које би требало узети у обзир у процесу даљег планирања, идентификоване су следеће: лоша глобална економска ситуација и постепено смањење донаторских фондова намењених овим питањима.

Анализом заинтересованих страна идентификоване су кључне заинтересоване стране за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника у општини Ада, које су диференциране на крајње кориснике/це ЈАП (различите групе избеглица и интерно расељених лица) и кључне партнере локалној самоуправи у развијању и примени мера и програма.

Крајњи корисници/це - Локалним акционим планом као крајњи корисници/це услуга дефинисани су:

- Радно способна избегла, интерно расељена лица и повратници који немају одговарајуће квалификације за потребе локалног тржишта рада;
- Интерно расељени Роми
- Лица без правног субјективитета „Правно невидљива лица“ - лица која станују на територији општине Ада, а која нису уписана у матичне књиге;
- Лица која не поседују одговарајућа лична документа, посебно припадници РАЕ заједнице који живе у неформалним насељима;
- Вишечлане и вишегенерацијске породице избеглица и интерно расељених лица;
- Породице избеглица и ИРЛ, хронично болесна особа и/или дете са сметњама у развоју
- Деца из избегличких и интерно расељених породица из процеса основношколског образовања узраста од 13 - 18 година;
- Жене, припаднице РАЕ заједнице, интерно расељена лица која живе у неформалним насељима.

Кључни партнери локалној самоуправи су:

Општинска управа, која обезбеђује општи оквир, локалну регулативу и услове за реализацију подршке избеглицима, интерно расељеним лицима и повратницима у локалној заједници. У оквиру општинске управе значајну улогу имају Савет за миграције и Повереништво за избеглице.

Повереништво за избеглице, у оквиру своје основне делатности и координације различитих програма на локалном нивоу пружа обухватну подршку избеглицима, интерно расељеним лицима и повратницима кроз различите програме и индивидуалну помоћ.

Комесаријат за избеглице Републике Србије, обавља послове који се односе на: утврђивање статуса избеглица, збрињавање избеглица, вођење евиденције о избеглицима, усклађивање пружања помоћи избеглицима од стране других организација (домаћих и страних), обезбеђивање смештаја избеглица, покреће иницијативе за тражење међународне помоћи од институција УН и других међународних организација итд.

Црвени крст Аде је помажући орган државе у хуманитарној сфери, који делује на основу Женевске конвенције, Закона о Црвеном крсту, Статута, Стратегије развоја до 2010. године и на основу Основних принципа (хуманости, непристрасности, неутралности, независности, добровољности, јединства и универзалности). Црвени крст Ада активно учествује у збрињавању и пружању помоћи избеглицима и ИРЛ и то не само хуманитарног карактера, већ и организовањем здравствене заштите, помоћи при упису у школе, при запошљавању, социјалних помоћи, спајању породица и контаката са другим члановима породице на територији где се одвијао рат. УНХЦР своје програме годинама спроводи у сарадњи са Црвеним крстом.

Центар за социјални рад, је вишефункционална стручна установа социјалне заштите и представља базичну установу стручног рада и услуга у социјалној заштити у којој се непосредно или посредно задовољава већина социјално-заштитних потреба грађана и њихових породица. Као корисници социјалне заштите потенцијално се могу јавити сви грађани и породице и то онда када се нађу или су изложени посебним тешкоћама у задовољавању својих основних потреба. Најважније функције центра су: непосредно остваривање социјалне заштите грађана и њихових породица, остваривање функције органа старатељства, праћење и проучавање социјалних потреба и проблема, превентивна

делатност, планирање и програмирање социјалне заштите, координирање активности на споровођењу социјалне заштите и социјалног рада у општини.

Здравствене установе, пружају услуге примарне, секундарне здравствене заштите и специјалистичке услуге.Избеглице, ИРЛ и повратници остварују своја права у овој области, као и сви други грађани.

Образовне институције, основне као и средње школе кроз своје програмске активности обухватају и пружају могућност избеглицама, интерно расељеним лицима и повратницима да стекну одређено образовање и преквалификације.

Национална служба за запошљавање, спроводи различите програме подршке запошљавању незапослених, радно способних који активно траже посао.Избеглице и интерно расељена лица имају једнаке могућности као сви други незапослени да користе ове програме.

Невладине организације које имају своје активности на подручју општине, а те активности односе се на хуманитарну помоћ, подизање капацитета ИРЛ, обезбеђивање помоћи у прибављању докумената и правне помоћи, итд.

Анализа проблема

Анализа проблема је показала да су њихови главни проблеми у општини Ада следећи:

- **Нерешено стамбено питање** је кључни проблем избеглица, ИРЛ и повратника на територији општине Ада, а додатно га оптерећује статус имовине у земљи порекла (нарочито у Хрватској) који још увек није решен.Приватна имовина углавном је уништена или значајно оштећена, а обнова ове имовине иде веома споро што овој популацији значајно отежава располагање истом.У БиХ већина избеглица су успела да поврате своја станарска права и користе своју имовину.На подручју Републике Хрватске лица нису успела да поврате своје станарско право, те је њихово стамбено збрињавање велики проблем и један од фактора отежаног повратка.Општина Ада је препознала проблем стамбеног збрињавања ових лица као веома велики, али није у могућности да овај проблем решава из разлога што као општина нема право располагања градским грађевинским земљиштем (за уступање донатору) и нема могућност откупа напуштених сеоских домаћинстава. Овај проблем је још израженији код избеглица и интерно расељених лица који живе у приватном смештају и суочени су са проблемом плаћања закупа станова и режијских трошкова.Да би умањили те трошкове, често станују у неадекватним условима и у недовршеним стамбеним објектима.
- **Висок степен незапослености и сиромаштва** у популацији избеглица, ИРЛ и повратника због неадекватне образовне структуре неприлагођене локалној привреди као и низак степен образовања.
- **Недовољна сензибилисаност** локалне заједнице према проблемима и потребама избеглица, ИРЛ и повратника огледа се у минималном ангажовању локалне заједнице у решавању кључних проблема становања и приступу правима у свим сегментима почев од 1992. године до данас.
- **Недовољни и неодговарајући социјално материјални потстицаји** за интеграцију избеглица, ИРЛ и повратника.

- Пасивност избеглица и ИРЛ у локалној заједници у односу на сопствене проблеме која се исказује кроз непостојање свести о потреби само организованости (удружења избеглица не постоје).
- Непоседовање потребних личних докумената. Великом броју људи из ове популације, а нарочито ИРЛ, основни проблем представља остваривање права на лична документа (држављанство и пребивалиште) у Републици Србији, због административних и финансијских потешкоћа у прибављању докумената потребних за подношење захтева за пријем у држављанство и након тога за издавање личне карте. Велики део избегличке популације је управо због овога искључен из система социјалне заштите РС (право на материјално обезбеђење породице, туђа нега и помоћ, дечији додатак, родитељски додатак и др.). Такође је присутан и део избегличке популације који се још увек није определио за интеграцију и прихватање држављанства РС из страха да би то била препрека у остваривању или решавању до сада нерешених права у матичним земљама (имовинска прва, права на пензију, упис радног стажа и сл.). Одређени број повратничке популације такође нема чврсту одлуку за реинтеграцију (вишеструки повратници), што успорава и отежава остваривање њихових права у оквиру реинтеграције.
- Недовољна доступност здравствених услуга за поједине избеглице и ИРЛ због недефинисаног статуса и непостојања документације.
- Недовољна укљученост ИРЛ популације у образовање. Ово се посебно односи на популацију.
- Велики број непризнатих колективних центара и безуслован живот за њихове становнике међу којима 40% чине ИРЛ.
- Честе миграције ове популације са и на територију општине Ада, без евидентирања у бази повереништва, као и непоседовање личних докумената, базу података чини недовољно ажурном што отежава могућност сагледавања и бржег решавања њихових проблема.

Општи закључци анализе и препоруке за будуће планирање

Из претходних анализа може се закључити следеће:

- Специфичан статус општине у многome ограничава поље деловања за решавање проблема ове циљне групе иако општина Ада има значајне капацитете за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника, нарочито у области људских ресурса, институционалног искуства и спремности локалне самоуправе да се бави питањима ове групе грађана.
- И поред бројних програма помоћи који су реализовани током претходних година и даље остаје проблем трајног решавања стамбеног проблема за један број породица интерно расељених лица који тренутно бораве у приватном смештају. Велики број лица из ове популације је незапослен и живи на граници или испод доње границе сиромаштва.
- Постојање великог броја лица без правног субјективитета – „Правно невидљива лица“, тј. лица која нису уписана у матичне књиге на територији Србије, као и лица која су уписана у матичне књиге, а не поседују одговарајућа лична документа, посебно припадници РАЕ заједнице који живе у неформалним насељима.

- Избеглице и интерно расељена лица на територији општине Ада имају неадекватни образовни ниво што у односу на структуру локалне привреде отежава њихово запошљавање и активно укључивање у живот локалне заједнице.
- Пасивност, слаба самоорганизованост и лоша информисаност самих избеглица и интерно расељених лица додатно доприносе њиховом незадовољавајућем положају и релативно ниском нивоу интегрисаности у локалну заједницу.
- Изузетно лош економски и друштвени положај интерно расељених жена, припадница РАЕ заједнице, које живе у неформалним насељима.
- озбиљност и обим проблема са којима се суочава популација избеглица, интерно расељених лица и повратника намеће плански и фазни приступ њиховом решавању. Ово се нарочито односи на проблем становања који захтева значајне ресурсе. Неопходно је успоставити сарадњу како би уз помоћ општинског буџета планирали решавање ових проблема, уз евентуално прикупљање средстава кроз различите нове пројекте или привлачење већ постојећих донаторских и кредиторских пројеката.
- Решавање питања положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника је неопходно још од процеса планирања, повезати са општим, већ дефинисаним развојним трендовима Општине.

ПОГЛАВЉЕ 4

Приоритетне групе

Основни Критеријум за избор приоритетних група Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглица, ИРЛ и повратника на територији општине Ада су следећи:

- Видљивост и распрострањеност проблема циљне групе у локалној заједници;
- Бројност циљне групе;
- Егзистенцијална и стамбена угроженост циљне групе;
- Незапосленост и материјално сиромаштво одређене циљне групе;
- Степен угрожености циљне групе;
- Хитност у решавању проблема;
- Заинтересованост саме циљне групе за решавање сопствених проблема;
- Необухваћеност групе системским мерама подршке (испалих из система друштвено-организоване подршке)
- Елиминаторни критеријум: ресурси којима располаже локална самоуправа и овлашћења локалне самоуправе при управљању и располагању тим ресурсима.

Приоритетне групе одабране на основу претходних критеријума су:

- Незапослена радно способна избегла, интерно расељена лица и повратници који немају одговарајуће квалификације за потребе локалног тржишта рада;
- Интерно расељени Роми;
- Лица без правног субјективитета, „Правно невидљива лица“ - лица која станују на територији општине Ада, а која нису уписана у матичне књиге;
- Лица која не поседују одговарајућа лична документа, посебно припадници РАЕ заједнице који живе у неформалним насељима;
- Више члане и више генерацијске породице избеглица и интерно расељених лица;
- Породице избеглица и интерно расељених, хронично болесна особа и/или дете са сметњама у развоју;
- Деца из избеглих и интерно расељених породица, узраста од 13 - 18 година, која су напустила обавезно основношколско образовање;
- Жене, припаднице РАЕ заједнице, интерно расељена лица које живе у неформалним насељима.

Избеглице и интерно расељена лица без решеног стамбеног проблема нису узета као приоритетна група овог локалног акционог плана и поред видљивости њиховог проблема, њихове бројности и лошег материјалног статуса управо због постојања елиминаторног критеријума који се односи на овлашћења локалне самоуправе при управљању и располагању ресурсима (грађевинско земљиште, финансијска средства, итд.).

ПОГЛАВЉЕ 5

Општи и специфични циљеви

Полазећи од анализе стања, локалних ресурса и капацитета, као и од анализе потреба избеглица, интерно расељених лица и повратника на територији општине Ада, а у складу са националним стратешким одређењима, дефинисани су следећи општи и специфични циљеви.

Општи циљ Локалног акционог плана за период 2015-2019 је унапређење социјално- материјалног положаја и животног стандарда избеглица, ИРЛ и повратника кроз програме стамбеног збрињавања и економског оснаживања, што ће дугорочно посматрано допринети и побољшању демографске ситуације у овој општини.

Специфични циљеви ЛАП-а се не могу реализовати из буџета општине Ада јер општина није локална самоуправа у смислу Закона и нема могућности за издвајање средстава за реализацију специфичних циљева, а који би били:

Специфични циљ 1 До краја 2019. године, обезбедити потребну документацију и економски оснажити и осамосталити према могућностима породице избеглица, ИРЛ и повратника кроз програме самозапошљавања, односно путем доделе средстава за доходне активности.

Специфични циљ 2 До краја 2019. године стамбено збринуте према могућностима број породица избеглица, ИРЛ и повратника изградњом стамбеног објекта са могућношћу закупа, тј. откупа;

Специфични циљ 3 До краја 2019. године стамбено збринуте према могућностима број породица избеглица, ИРЛ и повратника доделом пакета грађевинског материјала за завршетак започетих стамбених објеката или адаптацију постојећих безусловних објеката.

Специфични циљ 4 До краја 2019. године, стамбено збринуте према могућностима број породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз програм доделе монтажних кућа.

Специфични циљ 5 До краја 2019. године изградити према могућностима број стамбених јединица за социјално становање у заштићеним условима за породице избеглица, интерно расељених лица и повратника;

У прилогу су табеле Комесаријата за избеглице и миграције у којима су приказане активности како би их требало спровести да постоје средства за реализацију истих.

Кључни циљ 1: До краја 2019. године, обезбедити потребну документацију и економски оснажити и осамосталити према могућностима породице изборника повратника кроз програме samozapošljavanja, односно путем доделе средстава за доходне активности.

Активности	Планирано време реализације активности	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнери у реализацији
				Буџет ЛС и/или остали локални ресурси	Остали извори		
1.1. Одлука Скупштине града о додели локације за изградњу стамб. зграде	1 месец	Донета Одлука	Површина и положај додељене локације			Скупштина општине	
1.2. Потписивање Меморандума о разумевању	10 дана	Потписан Меморандум	Садржај Меморандума			Председник општине и донатор	
1.3. Потписивање Уговора заинтересованих страна	7 дана	Потписан уговор	Број и структура заинтересованих старана - потписница			Председник општине, донатор, КИРС	
1.4. Прикупљање грађевинске документације и доношење акта о изградњи	30 дана	Прикупљена грађевинска документација и донесен акт о изградњи	Садржај документације и акта о изградњи			Дирекција за урбанизам и изградњу	
1.5. Раписивање тендера и спровођење процедуре за избор извођача радова; избор	1-3 месеца	Расписан и спроведен тендер	Број пријављених на тендер, Број пријављених који испињавају услове тендера			Комисија	
1.6. Изградња објекта	6-9 месеци	Изграђен објекат	Број и структура станбених јединица			Извођач радова	
1.7. Формирање комисије за избор корисника	15 дана	Формирана комисија	Број и структура чланова Комисије			Скупштина	
1.8. Усвајање правилника и огласа	7 дана	Утврђени услови и критеријуми	Број и врста критеријума			Комисија	
1.9. Расписивање и спровођење огласа	1 месец	Расписан и спроведен конкурс; Креирана листа потенцијалних корисника.	Број и структура пријављених кандидата. Конкурсна документација и записници.			Комисија	
1.10. Избор корисника и формирање прелиминарне листе	15 дана	Утврђена прелиминарна листа.	Записници и извештаји.				
1.11. Израда и објављивање коначне листе корисника	8 дана	Утврђена коначна листа.	Записник				
1.12. Потписивање уговора о становању и усљење	15 дана	Потписани уговори, подељени станови, усљењени корисници	Број потписаних уговора, подељених станова и усљењених корисника			Председник општине, донатор и КИРС	
1.13. Мониторинг (праћење) и евалуација (оцењивање)	Континуирано праћење. Извештавање годину дана након усљења	Прикупљени подаци о процесу реализације о оцењена успешност реализације	Број и врста прикупљених података; Остварени ниво постигнућа			Општинска група за миграције	

6. ПОГЛАВЉЕ

АКТИВНОСТИ - ЗАДАЦИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ЛАП-а

<i>Специфични циљ 3:</i> До краја 2019. године стамбено збринуте према могућностима број породица избеглица, ИРЛ и повратника доделом пакета грађевинског материјала за завршетак започетих стамбених објеката или адаптацију постојећих неусловних објеката;							
Активности	Планирано време реализације активности	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнери у реализацији
				Буџет ЛС и / или остали локални ресурси	Остали извори		
3.1.Формирање комисије	15 дана	Формирана Комисија	Одлука о формирању Комисије			скупштина Општине	
3.2. Доношење правилника и израда критеријума за одабир приоритетних породица	7 дана	Донесен правилник, израђени критеријуми	Квалитет правилника и критеријума	Постојећи људски ресурси		Општинска комисија	КИРС
3.3. Расписивање огласа	4 недеље	Оглас објављен	Садржај и услови конкурса			Општинска комисија	
3.4. Избор корисника и израда прелиминарне листе	15 дана	Утврђена и објављена прелиминарна листа	Записници, извештаји			Општинска комисија	
3.5. Израда и објављивање коначне листе	8 дана	Утврђена коначна листа.	Записник	Постојећи људски ресурси		Општинска комисија	КИРС
3.6. Расписивање тендера и одабир најбољег добављача	6 недеља	Тендер расписан и одабран најбољи понуђач	Садржај и услови тендера, садржај понуда			Општинска комисија	
3.7. Потписивање уговора са добављачем	8 дана	Потписан уговор	Услови и садржај уговора			Општинска комисија	
3.8. Потписивање уговора са корисницима	8 дана	Потписани уговори	Садржај уговора				
3.9. Испорука грађевинског материјала	30 дана	Подељена помоћ	Садржај и квалитет помоћи	Постојећи људски ресурси		Повереник, општинска комисија	КИРС

Специфични циљ 4: До краја 2019. године, стамбено збринути према могућностима број породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз програм доделе монтажних кућа.

Активности	Планирано време реализације активности	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнери у реализацији
				Будет ЛС и/или остали локални ресурси	Остали извори		
4.1. Одлука Скупштине града о додели земљишта / локација за градњу	1 месец	Донета Одлука	Површина и положај додељене локације			Скупштина града	
4.2. Потписивање Меморандума о разумевању са Скупштином града, односно расписивање јавног позива	10 дана	Потписан Меморандум	Садржај Меморандума			Градоначелник и донатор	
4.3. Усвајање правилника	7 дана	Утврђени услови и критеријуми	Број и врста критеријума			Комисија	
4.4. Расписивање и спровођење конкурса	1 месец	Расписан и спроведен конкурс. Одабрани корисници.	Број и структура кандидата. Број пријављених и структура одабраних корисника.			Комисија	
4.5. Расписивање тендера за избор најбољег добављача и потписивање уговора са добављачем	3-6 месеци					Донатор	
4.6. Избор корисника и формирање прелиминарне листе	15 дана						
4.7. Израда и објављивање коначне листе корисника	8 дана						
4.8. Постављање монтажних кућа							
4.9. Потписивање уговора са корисницима	15 дана	Потписани уговори, подељени станови, усељени корисници	Број потписаних уговора, подељених станова и усељених корисника			Градоначелник, донатор(и) и КИРС	
4.10. Усељавање корисника							
4.11. Мониторинг (праћење) и евалуација (оцењивање)	Континуирано праћење. Извешта- вање годину дана након усељења	Прикупљени подаци о процесу реализације о оцењена успешност реализације	Број и врста прикупљених података, Остварени ниво постигнућа			Локални савет за миграције	

Специфични циљ 5: До краја 2019. године, изградити према могућностима број стамбених јединица за социјално становање у заштићеним условима за породице избеглица, интерно расељених лица и повратника;

Активности	Планирано време реализације активности	Резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнери у реализацији
				Будет ЛС и/или остали локални ресурси	Остали извори		
5.1. Потписивање меморандума (донатори, КИРС, локална самоуправа)	1 месец	Потписан меморандум	Услови и садржај меморандума			Донатор, КИРС, локална самоуправа	
5.2. Обезбеђење средстава кроз уговор о додели средстава за економско оснаживање јединица локалне самоуправе	1 месец	Обезбеђена средства	Износ средстава			Донатор, локална самоуправа	
5.3. Формирање комисије на нивоу локалне самоуправе	15 дана	Формирана комисија	Одлука о формирању комисије.			Скупштина општине	
5.4. Усвајање правилника и огласа	7 дана	Усвојен текст правилника и огласа.	Садржај и услови правилника			Комисија за избор корисника	
5.5. Расписивање јавног позива	1-2 недеље	Јавни позив расписан	Садржај и услови јавног позива			Комисија за избор корисника	
5.6. Избор корисника и евентуално организовање обуке	15-30 дана	Корисници одабрани	Садржај листе и структура корисника			Комисија за избор корисника	
5.7. Јавна набавка опреме, машина и друге робе која је предмет пакета доходних активности	1-3 месеца	Јавна набавка спроведена	Документација порпуна				
5.8. Избор најповољнијег добављача	7 дана	Најповољнији добављач одабран	Садржај понуда				
5.9. Потписивање уговора са корисником програма	7 дана	Уговори потписани	Услови и садржај уговора				
5.10. Потписивање уговора са добављачем	7 дана	Уговори потписани	Услови и садржај уговора				
5.11. Испорука грантова		Грантови испоручени	Садржај и квалитет грантова				
5.12. Праћење реализације и оцена успешности програма	24 месеца	Прикупљање и анализирање информација о реализацији програма, оцењена успешност	Број и врста анализираних информација, број и врста извештаја и препорука			Локална самоуправа	КИРС

ПОГЛАВЉЕ 7

Ресурси – Буџет

Општина Ада није у могућности да процени износ средстава за реализацију ЛАП-а за период 2015 - 2019. године. Средства за реализацију овог Локалног акционог плана обезбеђиваће се из различитих извора, и то према могућностима делом из буџета локалне самоуправе, делом из донаторских средстава, односно кроз пројекте који ће се развити на основу овог Локалног акционог плана, као и из других доступних извора.

Поступајући у складу са донетим Националним стратегијама: за смањење сиромаштва, решавање питања избеглица и интерно расељених лица, запошљавања, одрживог развоја, очекује се финансијска подршка ресорних министарстава у реализацији активности Локалног акционог плана.

У реализацији овог ЛАП-а полазиће се од идентификовања и коришћења свих већ постојећих ресурса у локалној заједници (људских и материјалних), а инсистираће се и на већој самоорганизованости и учешћу ресорних министарстава у реализацији активности ЛАП-а.

ПОГЛАВЉЕ 8

Аранжмани за примену

Аранжмани за примену Локалног акционог плана у општини Ада обухватају **локалне структуре и различите мере и процедуре** које ће осигурати његово успешно спровођење. У оквиру локалних структура, разликују се:

- Структуре за управљање процесом примене Локалног акционог плана и
- Структуре које су оперативне и примењују ЛАП

Структуру за управљање процесом примене Локалног акционог плана, након његовог усвајања, представљаће Савет за миграције.

Савет за миграције, као управљачка структура има следеће задатке:

- У потпуности одговара за вођење целокупног процеса примене Локалног акционог плана;
- Именује локалне тимове за управљање пројектима који настану као резултат операционализације Локалног акционог плана;
- Обезбеђује приступ и прикупљање свих података и информација у електронској форми од сваког актера - учесника у процесу унапређења положаја избеглица, ИРЛ и повратника у локалној заједници;
- Одржава контакте са свим учесницима у реализацији Локалног акционог плана;
- Управља процесом праћења (мониторинга) и оцењивања успешности (евалуације) Локалног плана;
- Одржава контакте са јавношћу и доносиоцима одлука у локалној самоуправи.

Оперативну структуру за примену овог Локалног акционог плана чиниће институције, организације и тимови формирану у циљу непосредне реализације плана и пројеката развијених на основу Локалног акционог плана. У складу са Локалним акционим планом, биће реализована подела улога и одговорности међу различитим актерима у локалној заједници - партнерима у реализацији. Сваки актер ће у складу са принципом јавности и транспарентности рада водити одговарајућу евиденцију и документацију и припремати периодичне извештаје о раду. Извештаји ће бити полазна основа за праћење и оцењивање успешности рада.

Оперативна структура за примену Локалног акционог плана има следеће задатке и одговорности:

- Реализација Локалног акционог плана;
- Непосредна комуникација са корисницима/цама услуга које се обезбеђују Локалним акционим планом;
- Редовно достављање извештаја координатору/ки Савета за миграције о свим активностима на спровођењу Локалног акционог плана;
- Учешће у евентуалним обукама за унапређење стручности и компетенција за спровођење задатака Локалног акционог плана;
- Унапређење процеса примене Локалног акционог плана у складу са сугестијама и препорукама управљачке структуре.

ПОГЛАВЉЕ 9

Праћење и оцена успешности

- **Циљ праћења и оцене успешности (мониторинга и евалуације)** Локалног акционог плана је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех Локалног акционог плана ради предлагања евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.
- **Временски оквир:** Мониторинг (као систематски процес прикупљања података) спроводи се континуирано и дугорочно за период 2015-2019. Евалуација (као анализа података и доношење оцене о успешности) вршиће се периодично - једном годишње. Финална евалуација обавиће се на крају 2019. године.
- **Предмет мониторинга и евалуације:** Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности - задатака и специфичних циљева.
- **Кључни индикатори утицаја** за праћење и оцењивање успешности примене Локалног акционог плана ће бити следећи:
  - Обухват избеглица, ИРЛ и повратника новим услугама и мерама;
  - Структура корисника/ца услуга и мера програма;
  - Ниво укључености различитих актера у пружање услуга избеглицима, ИРЛ и повратницима у локалној заједници;
  - Обим финансијских средстава издвојених за услуге избеглицима, ИРЛ и повратницима;
  - Структура финансијских средстава издвојених за услуге избеглицима, ИРЛ и повратницима (буџет локалне самоуправе, донаторска средства, други извори...).
- **Процесни индикатори** за праћење и оцењивање успешности су дефинисани планом акције.
- **Методе и технике мониторинга и евалуације:** За успешно обављање мониторинга и евалуације користиће се стандардни сет алата међу којима су: евидентирање корисника, интервјуи са корисницима (упитници, разговори), анкете, извештавање и др.
- **Савет за миграције** ће бити одговоран за праћење и оцењивање успешности рада на примени Локалног акционог плана - вршиће мониторинг и евалуацију. Тим за мониторинг и евалуацију чине представници/це - стручна лица из локалних институција и организација које се непосредно или посредно баве питањима избеглица, ИРЛ и повратника, као и представници/це корисничких група овог Локалног акционог плана. Савет ће својим Планом рада дефинисати начин организовања мониторинга и евалуације Локалног акционог плана.